

Täysistunto

Keskiviikko 17.11.2021 klo 14.00—18.19

10. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020

Kertomus K 11/2021 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 5/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 5/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 11. ja 12. asiasta. — Esittelypuheenvuoro, joka koskettaa kaikkia kolmea asiaa, olkaa hyvä, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

17.15 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja edustajat! Esittelen nämä kaikki kolme asiaa kerralla.

Eli ensin eduskunnan tilintarkastajien kertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020: Tarkastusvaliokunta on asian käsittelyssä kuullut muiden muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, eduskunnan hallintojohtajaa ja eduskunnan sisäistä tarkastajaa. Tilintarkastajien kertomus on jälleen niin sanotusti puhdas, eli tilintarkastajilla ei ole huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin. Tarkastusvaliokunta ei ole nostanut esille erityiskysymyksiä eduskunnan osalta, ja valiokunnan kannanottoehdotus onkin, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Sitten toisena eduskunnan tilintarkastajien kertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020: Tarkastusvaliokunta on kuullut asian käsittelyssä muiden muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa sekä Ulkopoliittisen instituutin johtajaa. Tilintarkastajien kertomus on jälleen niin sanotusti puhdas, eli tilintarkastajilla ei ole huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin. Valiokunta ei ole nostanut esille erityiskysymyksiä Ulkopoliittisen instituutin osalta. Valiokunnan kannanottoehdotus onkin, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2021 vp

Sitten kolmantena eli viimeisenä eduskunnan tilintarkastajien kertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020:

Valiokunnan tarkastusviraston taloudenhoitoa koskeva mietintö valmistui kesäkuussa 2021. Mietinnössä käsiteltiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta sekä hyvän hallinnon periaatteiden ja asiaa koskevien säännösten noudattamista. Valiokunta sisällytti mietintöönsä eduskunnan tilintarkastajien keväällä 2021 teettämän erityistarkastuksen tulokset. Tarkastusvaliokunta on asian käsittelyssä kuullut muiden muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, tarkastusviraston johtajaa ja suunnittelupäällikköä sekä henkilöstöjärjestöjen edustajia.

Valiokunta on pitänyt tärkeänä tuoda mietinnössään esille, mitkä ovat valiokunnan toimiala ja tehtävät tarkastusvirastoa koskien ja mitkä asiat kuuluvat virastolle itselleen. Valtiontalouden tarkastusvirasto toimii eduskunnan yhteydessä, ja sille on turvattu toiminnallinen riippumattomuus. Tarkastusvaliokunnan toimialaan kuuluu viraston taloudenhoidon valvonta, ja virasto on tilivelvollinen eduskunnalle julkisten varojen käytöstään samojen periaatteiden mukaisesti kuin hallitus on tilivelvollinen eduskunnalle.

Valiokunnan valtion taloudenhoidon valvontatehtäviin ei kuitenkaan kuulu VTV:n operatiivinen johtaminen, vaan virasto vastaa siitä itse. VTV siis päättää itse työsuunnitelmaansa, tarkastustoimintansa kohdentamisesta sekä tarkastusten ajoittamisesta ja suorittamisstavasta. Viraston taloudenhoidon epäkohtien kuntoon saattaminen on viraston itsensä tehtävä, ja valiokunta seuraa tilannetta jälkikäteen ja arvioi, ovatko tehdyt toimet riittäviä. Valiokunnan mietinnön keskeinen huomio on, että tilintarkastajien tarkastusvirastoa koskeva tilintarkastuskertomus ei ole niin sanotusti puhdas.

Tilintarkastajat teettivät keväällä 2021 erityistarkastuksen tarkastusviraston pääjohtajan ja muun ylimmän johdon matka-, edustus- ja hankintakuluista vuodesta 2020 lähtien. Tilintarkastajat kiinnittivät myös huomiota krp:n esitutkintaan sekä tarkastusvaliokunnan viraston taloudenhoitoa koskevaan selvitykseen. Tilintarkastuskertomuksen mukaan esituttinnan ja meneillään olevan selvityksen sekä erityistarkastuksen havaintojen perusteella tarkastusviraston sisäistä valvontaa, sisäisiä sääntöjä ja ohjeita sekä hyväksymismenettelyitä on tarpeen kehittää.

Valiokunta pitää hyvänä, että tarkastusvirastossa on ryhdytty kehittämistoimiin epäkohtien korjaamiseksi. Tavoitteena on, että viraston toimintatavat ovat kaikilta osin linjassa valtionhallinnossa yleisesti sovellettavien määräysten ja ohjeiden kanssa. Tarkastusvirasto aikoo muun muassa parantaa hankintaosaamista, tiukentaa matkustuskäytäntöjä, valvoa virkamatkoista kertyvien kanta-asiakaspisteiden käyttöä sekä tarkistaa menon hyväksymiseen liittyvät menettelyt. Tarkoituksena on myös kohdistaa resursseja nykyistä enemmän tarkastus- ja valvontatyöhön. Virastossa on parhaillaan käynnissä myös uuden johtamismallin arviointi. Valiokunta tulee jatkossa seuraamaan kehittämistoimien etenemistä sekä viraston henkilöstön työhyvinvoinnin tilaa.

Tuloksellisen toiminnan kannalta on tärkeää, että veronmaksajien puolesta valtion varojen käytön laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastajana työtä tekevä tarkastusviraston henkilöstö on ammattitaitoinen ja motivoitunut, virastossa vallitsee avoin ja toisia kunnioittava toimintakulttuuri ja viraston johtaminen on hyvää.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.22 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Otan lyhyesti kantaa kaikkiin näihin kolmeen kertomukseen.

Ensinnäkin eduskunnan tilinpäätöksestä haluan todeta, että eduskunta selvisi ensimmäisestä koronavuodesta hyvin ja pystyi nopealla aikataululla muuttamaan toimintatapoja ja sopeutumaan poikkeuksellisiin olosuhteisiin perustehtävän siitä kärsimättä. Koronan johdosta tietyt menot alittuivat, ja toivottavasti digitaalisuuden myötä esimerkiksi matkakustannuksiin saadaan pysyvämpääkin alenemaa. Määrärahojen ylityksiä oli muun muassa kameravalvonnan järjestelmän hankinnasta johtuen, mutta nämä ylitykset olivat kaikki erittäin perusteltuja.

Sitten Ulkopoliittisen instituutin toiminnasta: Kansainvälinen toimintaympäristö muuttuu todella nopeasti ja, tuntuu siltä, koko ajan kiihtyvällä vauhdilla. Esimerkiksi hybridi-vaikuttaminen ja disinformaation leviäminen ovat lisääntyneet. Nyt tarvitaan globaalia ja kansallista ennakointia ja jatkuvaa tilannekuvan muodostamista. Tässä työssä Ulkopoliittisen instituutin tutkimustoiminta on todella tärkeää, ja tätä työtä instituutti on jälleen tehnyt erittäin kustannusvaikuttavasti.

Ja sitten vielä Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnasta:

On tärkeää, että eri toimijoiden roolit ymmärretään oikein, eli Valtiontalouden tarkastusvirasto toimii perustuslain mukaan eduskunnan yhteydessä, ja sille on turvattu toiminnallinen riippumattomuus. Tarkastusvaliokunnan valtion taloudenhoidon valvontatehtävään ei kuulu tarkastusviraston tai minkään muun valtion viraston, laitoksen, ministeriön tai valtionyhtiön operatiivinen johtaminen. Tarkastusvaliokunta perehtyy useamman kerran vuodessa tarkastusviraston työhön, kun sen käsittelyyn tulee viraston eduskunnalle valtiopäiväasioina antamia kertomuksia mietinnön laatimiseksi. Tuolloin valiokunnalla on mahdollisuus arvioida tarkastusviraston tekemää työtä, johtopäätöksiä ja hyötyjä eduskunnan parlamentaariselle valvonnalle. Valiokunnan viraston taloudenhoidossa havaitsemien ja esiin tuotujen epäkohtien kuntoon saattaminen on viraston itsensä tehtävä, ja valiokunta jälkiseuraa ja arvioi, ovatko tehdyt toimet riittäviä.

Tarkastusvirastossa on ryhdytty kehittämistöimiin viraston taloudenhoitoa käsitelleen tarkastusvaliokunnan mietinnön sekä eduskunnan tilintarkastajien keväällä 21 teettämän erityistarkastuksen johdosta. Asiantuntijakuulemisten mukaan tavoitteena on, että viraston toimintatavat ovat jatkossa kaikilta osin linjassa valtionhallinnossa yleisesti soveltuvien määräysten ja ohjeiden kanssa. Tarkoituksena on muun muassa parantaa hankintaosaamista, tiukentaa matkustuskäytäntöjä, alkaa säännöllisesti valvoa virkamatkoista kertyvien kanta-asiakaspisteiden käyttöä sekä tarkistaa menon hyväksymiseen liittyvät menettelyt. Virastossa on myös käynnissä johtamismallin arviointi. Valiokunta seuraa jatkossa kaikkien edellä mainittujen tarkastusviraston kehittämistöimien etenemistä ja lisäksi [Puhemies koputtaa] viraston henkilöstön työhyvinvoinnin tilaa. Tarkastusvirasto on rohkeasti lähtenyt korjaamaan esiin tulleita epäkohtia, ja siitä kiitos kaikille siellä toimiville.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.25 **Veijo Niemi ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Lyhyesti kaikista näistä kolmesta kohdasta:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2021 vp

Eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana haluan kiittää tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa hyvistä esittelypuheenvuoroista, ja kuten he mainitsivat, olemme tehneet hyvin tarkkaa työtä eduskunnan tilintarkastuksen suhteen ja meillä ei ole tilintarkastajina huomautettavaa eduskunnan tilintarkastuksesta. Kyseessä on niin sanottu puhdas tilintarkastus.

Seuraavaksi Ulkopoliittisen instituutin tilintarkastuskertomus: Aivan sama tilanne — meillä ei ole siinä myöskään mitään huomautettavaa. Olemme hyvin tarkasti seuranneet UPIn tilintarkastusta koko vuoden ajalta.

Ja kolmantena Valtion tarkastusviraston tilintarkastuskertomus: Siinä meillä tuli hankaluuksia, kun julkisuuteen tuli näitä mahdollisia epäkohtia. Nämä mahdolliset epäkohdat ovat edelleen käsittelyssä muun muassa krp:n osalta, mutta eduskunnan tilintarkastajat myös varmistavat tämän suoritettuna erityistilintarkastuksen niin sanottuna jälkiseuraamuksena eli teetämme vielä lisätarkastuksen siitä, että tähän erityistilintarkastukseen ja siinä tulleisiin epäkohtiin kiinnitetään tulevaisuudessa riittävää huomiota Valtion tarkastusviraston toiminnassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 11/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.